

[Udenrigsministeren.]

Det er klart, at dette bilaterale system var en betydelig hemske for den økonomiske genopbygning og så at sige lagde handelen i en „spændetroje“. Systemet hindrede varerne i den internationale handel i at finde deres naturlige markeder, ligesom det begrænsede konkurrencen mellem producentlandene.

Det måtte derfor blive en af den europæiske økonomiske samarbejdsorganisations første opgaver i takt med den stedfindende genopbygning af produktionen og udvidelse af eksporten at søge restriktionerne i det intereuropæiske handelssamkvem ophævet. Jævnslidende hermed måtte man som en nødvendig forudsætning for den gradvise frigivelse af handelen søge gennemført en almindelig ombyttelighed mellem de deltagende landes valutaer. Det er klart, at man ikke kan vente, at de enkelte lande vil være villige til i større eller mindre grad at frigive deres import og derved risikere at pådrage sig en betydelig gæld i nogle lande, medmindre de har sikkerhed for, at den valuta, de indtjener i andre lande, kan anvendes til betaling af gælden.

Lad mig i denne forbindelse bemærke, at indførelsen af et multilateralt betalings-system selvfølgelig ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at muliggøre en frigivelse af handelen, men at en sådan i første række afhænger af, om der er opnået en vis grad af ligevægt mellem de deltagende landes økonomi, hvilket igen tildels afhænger af den økonomiske politik, der føres i de forskellige lande. Almindelig konvertibilitet er dog en afgørende forudsætning for, at handelens liberalisering overhovedet kan gennemføres.

Som det vil være de ærede medlemmer bekendt, blev det første forsigtige skridt henimod indførelsen af et flersidigt betalingssystem i Vesteuropa taget ved de to første betalingsordninger af 1948 og 1949, som begge blev tiltrådt af Danmark. Disse ordninger byggede vel i princippet på det bilaterale betalingssystem, hvorefter eventuelt overskud eller underskud i handelen skal udlignes direkte mellem de to handelspartnere, men ved ordningerne forpligtede landene sig til hver måned gennem den internationale bank i Basel at underkaste sig en clearing af deres indbyrdes tilgodehavender og gældsposter med henblik på at nedbringe de udestående saldi mellem landene mest muligt. Denne såkaldte intereuropæiske kompensationsordning var kombineret med trækningsrettigheder, hvorved overskudslandene stillede visse beløb af

deres egen valuta til rådighed for underskudslandene til udligning af de saldi, der måtte restere, efter at kompensationerne var gennemført.

Med de to første betalingsordninger blev der således åbnet en omend meget begrænset adgang til at anvende overskud i et land til betaling af gæld i et andet, altså en vis begrænset konvertibilitet. Et indtryk af betydningen af de to første betalingsordninger får man ved at sammenligne størrelsen af samhandelen mellem medlemslandene med de beløb, der blev udlignet under de to ordninger. Samhandelens størrelse er beregnet til ca. 8 milliarder dollars i 1948 og ca. 9 milliarder dollars i 1949. For den første betalingsordning androg kompensationerne ca. 100 millioner dollars og under den anden ca. 150 millioner dollars.

Det blev imidlertid klart, at disse begrænsede foranstaltninger ikke var tilstrækkelige, dersom det skulle lykkes i videre omfang at gennemføre en liberalisering af den intereuropæiske samhandel. Hertil var fuld konvertibilitet nødvendig. Under forhandlingerne om fortsat liberalisering fra 50 til 60 pct. enedes man derfor i OEECs råd om, at 60 pct. liberaliseringen først skulle træde i kraft, når der var gennemført en betalingsordning, der gjorde de deltagende landes valutaer frit omvekslelige.

Forhandlingerne om den nye betalingsordning var meget vanskelige og strakte sig fra tiden før jul 1949 til juli 1950. De afspejlede klart modsætningsforholdet mellem kreditorlandenes og debitorlandenes interesser og forskellen mellem den økonomiske politik, der føres i de enkelte deltagende lande. Uden at ville gå ind på detaljer i disse forhandlinger, der nu nærmest har historisk interesse, skal jeg dog kort berøre nogle hovedpunkter i diskussionen:

Der var almindelig enighed om, at den nye betalingsordning skulle tilrettelægges således, at de deltagende landes valutaer blev frit omvekslelige, således at enhver diskrimination i den intereuropæiske samhandel af betalingsmæssige grunde kunne afskaffes. Der var endvidere enighed om, at der til afløsning af den bilaterale kreditgivning, som man forudså ville bortfalde ved den nye ordnings ikrafttræden, måtte skabes nye kreditmuligheder for underskudslandene.

Spørgsmålet om størrelsen af de kreditter, som overskudslandene skulle yde under det nye system, var blandt de vanskeligste at løse. Der var blandt kreditorlandene stor